

תורה

ה'ו' האמט אויך
ה'אס ה'אין
נאר ה'ו' אויף פסט
עם באה'אן יצען

אור ובהירות בעבודת השם במשנת ברסלב

והפרי את לב האבן מברכב
ותתתי לכם לב בשר

בהעלותך

גליון כג | תשפ"ב

אור להכניית הלב של איש הישראלי
בועך מאד עד לב השמים לה' יתברך,
ואין סוף ואין תכלית לתשוקתו

לב ונפש של הברכה

ישועה ושמה 'המתנה'

החלטנו להתחיל הכל מחדש אבל כל יום שעובר מרחיק מאתנו את הישועה הרחוקה כל כך // הדרך לנאולה

ויהי העם כמתאננים רע באזני ה' (כמדבר יא, א)

באמת אין שום יאוש בעולם כלל – כאשר צעק רבינו בקול גדול. מהיכן בכל זאת נמשך שאנשים מתייאשים – הן על כך כותב ר' נתן (ליקושי הלכות, שלוחין ג, לג):

כל הנפילות והייאושים של העולם הוא רק מהמת הריחוק מאמת, שמשמעה את עצמו לומר שאינו יכול עוד לשוב, כמו שכתוב 'לא יאמין שוב מני חושך', שאינו מאמין שאפשר לו עדיין לשוב מני חושך. וכל זה מהמת השקר, כי הוא מבקש לעצמו עלילה לפטור עצמו מעבודת ה' יתברך, כמו שפירש רש"י על פסוק 'ויהי העם כמתאננים': 'מבקשים עלילה איך לפרוש מן המקום'.

גם אם אין שום יאוש בעולם, אם תתעסק בכל זאת להתייאש, אין מי שימנע זאת ממך... אלא שבדרך כלל הייאוש הוא כבר תוצאה. זה לא מתחיל בייאוש, זה מתחיל כבר הרבה לפני... מיד עם בואך לעולם, לפתח חטאת רובץ. 'טבע רע' מצטרף אליך בכל המסלול, ואיפה שרק ימצא איזה תירוץ וסיבה, הוא יציע לך לשוב על עקבותיך.

כי כל אדם בטבעו יש לו רע המונעו מעבודת ה' יתברך וצריך לסבול צער ויגיעות לשבר זה הרע, ועל כן הוא מבקש בכל פעם לפרוש עצמו מעבודת ה' יתברך מוחמת הרע שבטבעו, על ידי שרואה שמתחיל כמה פעמים להתקרב לה' יתברך ואינו יכול לעמוד בשום נסיון קל או מוצא לעצמו תירוץ לומר: מה אעשה, באמת הייתי רוצה לשוב לה' יתברך, אבל מה אעשה כי יצירי מתגבר עלי... אבל באמת כל זה הוא פיתוי היצר הרע והסתת הבעל דבר, מוצא הרע שבטבעו שרוצה לפטור עצמו ולפרוש מה' יתברך על ידי דחיה וטעות זה. ובאמת הוא מטעה את עצמו, כי סוף כל סוף מה יהיה בסופו.

מה העצה להתגבר בכל זאת על אלו ההסתות ופיתויים שנראים ממש כצדוקים? - מודיע ר' נתן במתק לשוננו:

ראוי להאדם הבר דעת שיהיה מרוצה, שאפילו אם לא יפעל בכל בעבודתו ומרחו ויגיעו, רק שעל ידי זה ינצל פעם אחת מאיזה עבירה גמורה או הרחוק או תאוה כל ימי חייו, הדיינו שעל ידי עבודתו ותפילותו והתבודדותו וכו' יזכה שבסוף ימיו יהיה לו נחסר נפחת עבירה אחת, היינו שעל ידי עבודתו וכה שעבשיו יש לו עבירה אחת פחותה מחשבון עוונותיו מאשר היה לו אם לא היה חותר ומתפלל להינצל מהם - גם זה היה כדאי לו! כי סוף כל סוף לא נשאר לאדם מכל עמלו ויגיעו מה שעמלו וטרח בעולם הזה כי אם מה שזכה לפעמים להינצל מרע ועבירות, ולהטות לפעמים איזה מצוות. ואי אפשר להאריך בענין זה כי אלפים ורובות יגיעות לא יספיקו לכאור עד היכן האדם צריך להתחוק תמיד בהשתוקקות לה' יתברך ולא ינה את הרצון לעולם.

להתחיל 'לעשות משהו עם עצמנו', להתחיל לחטוף עוד ועוד טוב, 'על ימין ועל שמאל', ולהפסיק לעסוק במחשבות הפגומות והמבלבלות שממלאות אותנו, וגורמות לנו לבטל כל יום מחדש.

אולם אחר שהתעוררנו והתחלנו לחטוף טוב, אנחנו מקבלים את הכוח לאחוז בו זמנית גם במצב של 'עשייה' וגם במצב 'המתנה'. כיון שאז כבר יצאנו מבחינת 'עומר שעורים' שהוא מאכל בהמה, ואנחנו זוכים סוף כל סוף לטעום מ'שתי הלחם' שקרבים בשבועות שהם מאכל אדם, כלומר: בשבועות אנו מקבלים דעת גבוהה וקדושה כל כך, שמלמדת אותנו על גדלות ה' ועל כך שלא נשיג אותו ביום אחד וממילא נצטרך להמתין עוד הרבה עד שזוכה לגאולה השלימה.

ואי אפשר בלי לשוננו המתוקה והקדושה של מוהר"ת עצמו:

"כל מי שרוצה לכנס בעבודת ה' צריך לזוהר מאד לאחוז בשניהם... דהיינו להיות רזין גדול מאד מאד בעבודתו יתברך ואת כל אשר תמצא ידך לעשות בכוחך עשה, בזריות גדול דבר יום ביומו, ולא לדחות מיום ליום חס ושלום. ואף על פי כן צריך להמתין הרבה הרבה, שאפילו כשרואה שאין עבודתו בשלמות, ואפילו אם לפעמים אינו יכול לעשות כלל, אף על פי כן ימתין ויצפה לישועת ה'."

כי צריך להמתין הרבה עד שיזכה למה שיזכה. כי אפילו מי שזוכה לעבודת ה' כראוי ועוסק הרבה בתורה ותפילה ומעשים טובים, צריך גם כן להמתין הרבה עד שיזכה לשלימות כראוי. כי עיקר תכלית העבודה הוא להכיר אותו יתברך, כמו שאיתא ב זוהר הקדוש 'בגין דישתמדעין ליה', ולזה צריכין להמתין הרבה."

כבר אין מה שיפיל אותנו! גם אם נצטרך לחכות עוד ימים ושנים עד לישועה, נעמוד בתוך אותה ציפייה ותוחלת ממושכה ונהפוך אותה בעצמה ל'שיר של המתנה ותשוקה'. נתחזק בדעת העצומה שקיבלנו, ונדע כי ה'המתנה היא חלק מהישועה בעצמה'.

בדרך כלל אנו עסוקים ב'איך אנחנו אמורים להיראות?', 'מה ה' רוצה מאתנו?', 'ולאיזה מדרגות אנחנו צריכים עוד להגיע?'. לשאלות הללו ישנם תשובות רבות, ולרוב כבר מצאנו לנו משנה סדורה שמוליכה אותנו בדרך הבטוחה אל תכלית חיינו.

הבעיה מתחילה בשאלה: 'איך אמורים לנהוג כשאנחנו עוד לא נראים איך שאנחנו אמורים להיראות'. כלומר, מה עלינו לעשות כשאנו לא מצליחים בשום אופן לעשות את מה שהחלטנו שמוטל עלינו, ומוצאים את עצמנו עומדים תקועים ימים ושנים באתו מוקם, מייחלים ומוקוים לישועת ה'...

בעולם של חומר, אין מקום להתעסקות עם שאלות מעין אלו. 'מה שאפשר לעשות עושים, ומה שלא, כנראה שכבר לא שייך אליך' - כך אומר העולם הזה שוב ושוב. אבל בתורת האמת מקבלת 'הדרך אל האמת' את מקומה הנכון, כאשר ממשכי התורה בכל דור מגלים לנו ומלמדים אותנו את רצון ה', מה שנדרש מאתנו, חסרי תכלית ואובדי דרך שכאלה.

בימים קדושים ונשגבים אלו, טרם ישכחו הקולות ויכבו האורות הגדולים שהיו מנת חלקנו במעמד הנורא של קבלת התורה, נכסוף וננסה לקבל מאותה קדושה נוראה של חג השבועות, ולשמוע את מה שיש לומר למצבנו.

'ספירת העומר וחג השבועות, לשני תיקונים הם מכוונים' - כך מביא מוהר"ת, ומסביר: 'ספירת העומר' הוא הזמן בו אנחנו מונים כל יום בנפרד, ומייחסים לו חשיבות ומקום של כבוד. ללמדנו בא שאסור לנו להתבלבל ממצבינו, ירוד ככל שיהיה, ועלינו לעשות בכל יום מה שרק נוכל שיגרום נחת רוח לה'. מאידך, 'שבועות' הוא היום שעומד כנגד ספירת ה'כתר', שבא להורות לנו על ענין 'פְּתָר לִי זַעִיר אֶתְּךָ' (לשון הפסוק באיוב, ומובא בליקוטי מוה"ר"ן תורה ו' ע"י"ש) שפירושו 'המתן מעט וראך את האור הנפלא ואת תכליתך', ובמילים פשוטות: הדרך לאור הגדול עוברת דווקא בהמתנה מרובה.

וביתר ביאור: לא לחינם קיבלנו את החג השבועות אחר ימי הספירה הקדושים, שכן, הם משלימים זה את זה. בימי ספירת העומר באים לעורר אותנו

וְלֹמְדֵי תוֹרַתְךָ? שְׂמָה!

ר' מנחם: רבי שמחה, במחילה מכבודכם, אבל גרמתם לי צער.

רבי שמחה: אוי ווי, איזה צער גרמתי לך?

ר' מנחם: דיברתי אתך בשבוע שעבר על כך שסיימתי ארבעה חלקי שולחן ערוך עם טור בית יוסף, ולא ידעתי שזה ייכנס לתוך הגיליון של 'לבי'...

חשבתי שאת זה אנחנו מדברים סתם כך, בינינו לבין עצמנו, ולא ידעתי שזה יתפרסם.

רבי שמחה: ומה רע בכך שזה התפרסם?

ר' מנחם: הרבה מחבריי קראו על כך שסיימתי שו"ע, ונפלטתי מזה להרבה 'פניות' של גאון, וחבל.

רבי שמחה: הרי 'ר' מנחם" זה שם בדוי, כיצד נודע להם שזה אתה?

ר' מנחם: עוף השמים יוליד את הקול...

רבי שמחה: קודם כל, אבקש מחילתך. לא התכוונתי לפרסם אותך ולגרום לך פניות. ושנית, אתה משעשע אותי בטיפורך, כי בספר המידות כתוב בפירוש שהעצה לבטל את הפניות היא: ללמוד ארבעה חלקי שולחן ערוך! (ספר המידות, הרהורים אות י"ב: "על ידי לימוד ארבעה שולחן ערוך יבטל הפניות").

ר' מנחם: נפלא! לא ידעתי... אז

אולי אצטרך ללמוד שוב את כל הד' חלקי שו"ע כדי לבטל את הפניות...

רבי שמחה: אכן כך. ובלי נדר, בפעם הבאה שתספר לי שסיימת, אזכור לא להזכיר את זה בגיליון 'לבי'...

ר' מנחם: האמת היא, שרציתי בכלל לדבר אתך על ענין הפניות והגאוון בלימוד התורה, וענין הלימוד "שלא לשמה".

אני מרגיש שהרבה מהלימוד שלי, הוא 'שלא לשמה', כדי להיות מוצלח ונכבד. וזה מעיק עלי מאוד.

רבי שמחה: זה אכן חמור מאד, ללמוד תורה שלא לשמה, וכבר כתב הוזהר הקדוש "דכל מאן דאתעסק באורייתא ולא אשתדל לשמה, טב ליה דלא אתברי!". אבל בכל זאת, נראה לי שאצלך זה שונה.

ר' מנחם: מה שונה אצלי?

רבי שמחה: מה ששונה אצלך, הוא שאתה יודע את האמת.

ר' מנחם: לא הבנתי. איזה אמת?

רבי שמחה: אתה יודע את האמת, שעיקר התכלית הוא רק ללמוד תורה לשמה ולהתדבק בהשם יתברך. וכל הפניות והגאוון - אין אתה חושב שהם אכן התכלית האמיתית, רק הם 'נדבקים' בך בעל כרחך.

ר' מנחם: ולכן?

רבי שמחה: ולכן, זה ענין אחר לגמרי...

ר' מנחם: מדוע זה 'ענין אחר לגמרי', הרי תכלית עדיין יש לי פניות רבות וגאוון ונסות הרוח. וגם אם אני יודע שאין זה האמת, אבל אני הרי עדיין שקוע בזה, ואני צריך עדיין זיכור גדול מכל הגאוון הסרוחה.

רבי שמחה: נכון! בוודאי שעדיין יש לך עבודה ויגיעה להזדקק גם מזה. אבל ברגע שאתה יודע האמת, ועיקר כוונתך היא להשם יתברך - אתה בדרך הנכונה.

הנה, בוא תראה כאן את לשונו הזהב של מוהר"ת בליקוטי הלכות, שכותב בפירושו:

"אם עיקר כוונתו בעוסקו בתורה הוא בשביל ה' יתברך - רק שבאים עליו פניות של 'שלא לשמה', על זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה 'לעולם יעסוק אדם בתורה

אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה'. כי זה יחזור בוודאי מבחינת 'שלא לשמה' לבחינת 'לשמה', על ידי כח הצדיק האמת שהוא דולג וקופץ תמיד בעת תורתו מבחינת שלא לשמה לבחינת לשמה" (ליקוטי הלכות, תלמוד תורה ג, ח).

ר' מנחם: ומה עם כל המאמרי חז"ל על גנות אותם שלומדים שלא לשמה?

רבי שמחה: כפי שכבר אמרתי לך; יש חילוק עצום בין מי שעיקר מגמתו ומטרתו בלימודו הוא 'שלא לשמה', להשיג כבוד וכיו"ב, לבין מי שעיקר מגמתו ותשוקתו היא אל התכלית רק שטובל ממחשבות של שלא לשמה.

אם אתה רוצה הגדרה ברורה יותר, הרי לך דבריו של הרב מטשעהרין בספרו 'פרפראות לחכמה', בדבריו על תורה ג' בליקוטי מוהר"ן.

הוא מחלק שם את הענין לשלושה סוגים:

הראשון - מי שלומד 'לשמה' ממש, כדי לקיים מצות תלמוד תורה, ולדעת את המעשה אשר יעשון, וכדי להתדבק בהשם יתברך - זהו מצד הקדושה, אשרי לו.

השני - מי שלומד 'שלא לשמה' ממש, כדי לקנטר ולהתייחר - זהו מצד הקליפות, ו"מוטב שנהפכה לו שליתו על פניו".

השלישי - הוא מי שיודע שהתכלית הוא ללמוד כדי לעשות ולקיים, רק שיש לו איזה פניה בלימודו, שלומד כדי להיקרא רבי או מו"צ וכיו"ב - זהו קליפת נוגה; לפעמים נכללת בקדושה, כי בא על ידי זה להתמדת התורה לשמה.

ולפעמים נכללת בטומאה, כי בא על ידי זה להתייחר וכיו"ב.

"ומחמת שאי אפשר להשיג תיכף בהתחלת הלימוד מדריגת בחינת הלימוד לשמה ממש, על כן התיירו רז"ל ואמרו 'לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'. היינו, מאחר שלומד על מנת לקיים, אם כן יודע שעיקר הלימוד צריך להיות רק לשמה לגמרי, רק שאי אפשר לו עדיין לזכות לזה בשלימות בתחילת הלימוד, על כן התיירו לו לעת עתה ללמוד כך, ומתוך שלא לשמה בא לשמה" (פרפראות לחכמה, תורה ג, סעיף ג).

ר' מנחם: ומה עם אלו שלומדים לכתחילה מתוך מטרה להיות רב מכובד וכיו"ב, בלי לחשוב בכלל על התכלית?

רבי שמחה: הם אכן מסכנים גדולים...

מוהר"ת כבר כותב על כך: "שיש בני הנעורים שאביהם שוכרים להם איזה רבנות, או שבעצמם משתדלים בזה, וכששואלין אותם על זה, הם משיבים שכונתם לטובה, כדי שיהיה לו פרנסה בכבוד ולא יתבטל מלימודו. אבל אף

על פי כן, העצה הזאת לרדוף אחר הרבנות אינה עצה טובה כלל, כי הפסדו מרובה משכרו, מאחר שהכל יודעין שבאמת כוונתו להתייחר ולקנטר והוא רודף אחר הכבוד, ולבסוף מתבטל מלימודו גם כן, כאשר ראינו בעינינו כמה וכמה. וגם כל לימודו כל ימיו הוא 'שלא לשמה' המגושם, שהוא להתייחר ולקנטר, שעל זה נאמר 'נח לו שנהפכה שלייתו על פניו', כמו שפירשו בתוס' שם. ואם נרצה לטעון עמכם, ימצאו כמה טענות ואמתלאות ותיורוצים של אמת לפי דבריהם, אבל אף על פי כן אינו אמת, כי לא בעצה כזאת מצילין את האדם משאל תחתיות!". (ליקוטי הלכות, הפקר ונכסי הגר ד, ז).

ר' מנחם: פחד פחדים! אולי עדיף שילכו ללמוד הייטק במקום ללמוד שו"ע?

רבי שמחה: חס ושלום! עדיף להיות בעל גאון מלימוד התורה, מאשר להיות בעל גאון בהבלי העולם הזה.

ר' מנחם: מאן יימר? אולי עדיף אחד שהוא אכן גאוותן אבל אינו מתגאה בדברי תורה וכובש את המלכה בבית?

רבי שמחה: הסברה שאתה אומר, כבר נאמרה בפני רבינו ע"י למדן מופלג וירא ה', אך הוא דחה אותה, ואמר שאינה נכונה.

וכפי שמסופר בשיחות הר"ן:

"איש אחד מהקלי עולם נכנס אצלו בעיר אחת והתפאר לפניו על אשר הוא מלומד בלשונות הגויים, כי היה עתה בבתי ערכאות שלהם [= של הגויים הרוסים] ולא ידעו הסופרים שלהם תיבה אחת לקרותה היטב והוא פירשה להם. והיה לזה האיש הנ"ל גדלות גדול מאד על שהוא מלומד כל כך בלשונותיהם. ואחר כך יצא האיש הנ"ל, והיה רבנו זכרוננו לברכה מתלוצץ ממנו על שיש לו גדלות כל כך משטותים כאלה.

וישב שם איש אחד מאנשיו, שהיה למדן מופלג וירא ה', וענה ואמר לרבנו זכרוננו לברכה: 'אפשר טוב יותר מה שיש לו גדלות מדברי שטות, ממי שיש לו גדלות חס ושלום מדברי תורה'. ושתק רבנו זכרוננו לברכה איזה שעה קלה. ואחר כך ענה ואמר: 'אדרבא, נהפוך הוא!'.

וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות סא): לענין ר' עקיבא שנתפס בתפיסה שאמר לו פפוס: 'אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה, ואוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים'. כי עונש הגדלות הוא תפיסה (וכמו שמבואר בהתורה 'חזות בתוך חותם' סימן כ"ב ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון, ועיין בליקוטי תניא סימן ס"ג בהתורה המתחלת 'כשיש לחמות' וכו', כי שם מובא מענין התפיסה של רבי עקיבא עיין שם). נמצא, שהגדלות שענשו תפיסה, כשהוא על דברי תורה, טוב יותר מהגדלות על דברים בטלים" (שיחות הר"ן, ערב).

ר' מנחם: אז זה לא חמור כל כך ללמוד מתוך גאון?

רבי שמחה: זה חמור מאד, אבל להתגאות בדברים בטלים חמור הרבה יותר...

נְהַמְתָּ

ללמוד תורה בענינה, בלי טאה ופניות

וְתַרְחֵם עָלַי שְׂאֵזְפָה לְעֵנְוָה וְשִׁפְלוּת אֲמַתִּי שְׁלֵא יַעֲלֶה בְּלִבִּי שׁוֹם צִד גְּאוּת וּפְנִיּוֹת כָּלֵל. וְגַם בְּאֲשֶׁר תִּזְכְּנִי בְּרַחֲמֶיךָ לְלִמּוֹד תּוֹרַת הַרְבֵּה, אֲזַכֶּה לְבַב אֲחִיזִיק טוֹבָה לְעֵצְמִי כִּלְלָה, וְלֹא יַעֲלֶה בְּלִבִּי, חֶס וְשִׁלּוֹם, עַל־יְדֵי לְמוֹד הַתּוֹרָה שׁוֹם פְּנִיּוֹת וְנַפְשׁוֹת הָרוּחַ כִּלְלָה. וְאֲזַכֶּה לְלִמּוֹד תּוֹרַת הַרְבֵּה לְשִׁמְחָה בְּקִדְשָׁה וּבְבִטְחָהּ בְּעֵנְוָה וְשִׁפְלוּת בְּאֲמַתִּי. וְאֲזַכֶּה לְלִמּוֹד וְלִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וְלִקְבֹּץ אֶת כָּל דְּבָרֵי תּוֹרַתְךָ בְּאֶהְבָּה.

הישועה בזכות הכנסת האורחים

נגר במקצועו היה ר' חיים הכהן, אשר על שם זה נקרא שמו: ר' חיים סטאלער. ככל אנשי מוהרנ"ת היה גם הוא עושה מלאכת פרנסתו עראי. צרכיו הגשמיים לא עניינו אותו, וכל מאווייו ושאיפותיו רצונותיו וכיסופיו, היו רק לזכות לחיי עולם. גם כאשר היה מרבה להתדפק על דלתי ביתו של רבו מוהרנ"ת, לא היו משאלותיו כי אם ליראה ולאהבה את ה', ולשאל מפיו עצות אמיתיות לחיים נצחיים, ולרחם על נשמתו, במועט מימי העוברים ופורחים כצל וכענן.

גם זוגתו הצדקת עמדה לצידו, לעזר ולסיעו, למוען ויכל לעבוד עבודת הקודש ולעלות מעלות רמות. אך זה כמה שנים שהיו נשואים, ולא נפקדו בבנים, ותהי אשתו עקרה אין לה ולד, עד אשר באה האשה בטענה לבעלה: "הנה נא ידעתי כי מורכב מוהרנ"ת איש אלקים קדוש הוא, וכל העוברים ורשעים נוסעים ובאים אליו לשמוע דבר ה', ולהתברך מפיו הקדוש, ולמה זה אתה אשר רגיל אצלו כל כך, אינך מזכיר לפניו את צרתינו הגדולה כי אין לנו בנים, ולמה לא תבקש ממנו ברכה שנוכה להיפקד בבנים!?"

ענה בעלה ר' חיים ואמר לה: "מורי ורבי רבי נתן, יודע היטב את כל אשר עובר עלי. הוא יודע את מצבי בכל העניינים, ואף גם בענין זה לא נעלם ממנו, כי עדיין אני עומד ומצפה להיפקד בזרע של קיימא. על כן אין לי מה להוסיף ולבקש ממנו ברכה על זה." וירא כי מתאמצת היא, ויאמר אליה: "אם את רוצה, לכי את אל ביתו ותבקשי ממנו שיברכנו בברכת הבנים".

הלכה האשה ובאה אל ביתו של מוהרנ"ת, נעמדה ליד פתח הבית, ועוד טרם דפקה על הדלת, פרצה בבכיה עצומה אשר נשמעה היטב למרחוק. גם מוהרנ"ת בשבתו בביתו, שמע את קול בכייתה אשר יצא מעומק הלב והנפש, כי נפשה מרה לה, ויגיש אל הדלת ושאל מי האשה הבוכה העומדת בחצר, וענתה האשה ואמרה כי אשת חיל היא לתלמידו ר' חיים, וכי זה כמה שנים אשר הם נשואים ואין להם ילדים, וזה אשר גרם לה לבוא ולבכות בפתח ביתו, לבקש את ברכתו.

כראות ר' נתן את צורה, ענה ואמר לה: "לכי הביתה ואמרי לבעלך שיקבל על עצמו להכניס ולארח עשרה אורחים מתוך אלו הבאים לקיבוץ הקדוש באומאן ראש השנה, ויתן להם לאכול". ר' נתן בידעו את מצבו של ר' חיים הדחוק, הוסיף ואמר: "איך מיין נישט פיש מיט פלייש, נאר אפילו קויליטש מיט קאוונעס" – "איני מתכוין שיתן להם לאכול בשר ודגים, מספיק אפילו חלה עם אבטיחים". ענתה ואמרה בשמחה: "בוודאי אנו מוכנים ליקח את האורחים ולהאכילם, ובכך לזכות לברכת הבנים".

אמר לה ר' נתן: "כאשר אמרתי, רצוני שתלכי לשאול את בעלך אם הוא מוכן לקבל את האורחים על ראש השנה, ואני מחכה לשמוע מה היתה תגובת בעלך, אחר כך אברך אתכם". בבואה אל ביתה סיפרה לבעלה את כל אשר עבר עליה, ואת בקשת מוהרנ"ת לשאול האם הוא מוכן לקבל עשרה אורחים על ראש השנה, ככל אשר שאל ר' נתן. ויאמר לה בעלה: "לכי ואמרי למורי ורבי, שבעזרת ה' יתן לאורחים גם בשר ודגים..."

חזרה האשה לבית מוהרנ"ת ותשובתה בפיה בשם בעלה, שמוכנים הם לקבל אורחים הבאים לקיבוץ הקדוש על ראש השנה, וכי יתן להם לאכול מעדנים ולשתות ממתקים, יותר ממה שביקש. אמר לה ר' נתן: יעזור ה' ויתן לכם בן ותקראו שמו בשם 'לוי יצחק' על שם הרב הקדוש מבארדיטשוב זיע"א. וכן הוה, לשנה הבאה נולד להם בן ונקרא שמו בישראל 'לוי יצחק הכהן', אשר לימים היה מברך בברכת כהנים בקול נעים וערב מאוד את כלל באי הקיבוץ הקדוש בימי ראש השנה הקדושים ובשאר ימים טובים בהם עולים הכהנים לדוכן בחו"ל.

אחר כך נולד להם עוד בן אשר נקרא שמו 'ישראל', על שם אור שבעת הימים מן הבעל שם טוב הקדוש, אשר אחר כך נודע בכינויו 'רבי ישראל טירהאויצער'. וגם נולדה להם בת אשר נישאה לר' שבתאי המכונה ר' שבתאי ברסלב'ער.

ר' חיים הכהן סטאלער מאומאן ז"ל

תלמיד מוהרנ"ת, נגר, ועובד ה' בתמימות נפלאה ובפשיטות, בתפילות ותחנונים, תהילים ותפלות. ר' נתן מטולטשין אמר עליו: "הוא הוא פראסטיק אמיתי". הוא היה 'הכהן' בביהמ"ד באומאן, ואחריו בניו, כאמור.

תולדות חיי הקדושים של
באן עזרי מוהרנ"ת ז"ל
ע"פ ר' ראש השנה באריכות מן שנת צ"ב
פרק ב'

כיסופי התלמיד לרבו

נסיעה לרבינו למדודיבקה

בתחילה, לא שיער מוהרנ"ת שרבינו יתעכב זמן רב במדודיבקה, אולם אחר כך נודע לו שמועד החתונה של בתו ש'רקה נקבע לראש חודש ניסן, משמע, עד אז יישאר רבינו במדודיבקה. הוא לא יכל לשאת את המחשבה, שזמן רב כל כך לא יראה את פניו. ברוב געגועיו לרבו, החל מטכס עצות איך לנסוע אליו למדודיבקה, מבלי לעורר את המתם של בני משפחתו.

הפעם, לא מדובר בנסיעה בת שעתיים כמו מנמירוב לברסלב. מדודיבקה נמצאת במרחק של יותר ממאתיים קילומטרים! נסיעה כזו, אפילו עם סוסים מהירים, אורכת זמן רב. מוהרנ"ת השתוקק גם להשתתף בשמחת בית רבינו, וידע שיצטרך להתעכב בדרכים עד פסח.

ואז, עלה בדעתו רעיון, כיצד לנסוע מבלי לעורר עליו מחלוקת. בברדיטשוב התגוררה דודתו העשירה שלא זכתה לילדים משלה וחיבבה אותו כבנה. פעמים רבות הפצירה בו שיבוא לסייע לה במעט בעסקיה, והיא תדאג שיקבל רווחים נאים. תמיד סירב להצעת דודתו, מכיוון שלא רצה להיכנס אפילו באצבע קטנה לעסקים גשמיים. אחת היתה השוקתו, לדבוק רק בתורה ועבודת ה'. הפעם, החליט, למען השלום, לנמק את נסיעתו בעילה זו.

בני ביתו הכינו לו בגדי חורף ראויים, וצידה לדרך החורפית הקשה והארוכה.

הוא החליט לקחת אתו חפץ יקר-ערך כלשהו מביתו, כדי שיוכל למשכן אותו ולהתקיים בתמורתו, במידה וכל משפחתו תקום נגדו כשיחזור ולא יהיה לו היכן להתגורר. אך לאחר מכן, יעץ לו רבי ליפא חברו, לא לעשות זאת, שמא היעלמות החפץ היקר תגרום לקלקול בשלום ביתו, אלא ישים מבטחו בה'. רבי נתן שמע לעצת ידידו רבי ליפא.

הוא יצא לדרכו. היות ומסלול הנסיעה למדודיבקה לא היה ידוע לו, החליט לנסוע לברסלב, וממנה לליניץ, שם יברר את המשך דרכו.

מכתבו של האב

כשנודע לאביו על נסיעתו, הבין שבנו שוב נמשך בעבותות-עולם אל רבו. הוא שיער שבדרכו יסור מן הסתם, לביתו של רבי גדליה מליניץ. לפיכך שיער מיד שליח מהיר עם מכתב לרבי גדליה. בו הוא מבקש ממנו שכאשר בנו יגיע אליו, ישלח אותו מיד בחזרה לביתו בגזירת כיבוד-אב.

רבי נתן תעה בדרכו, וכשהגיע לעיר ליניץ, היה זה לאחר שכבר הקדים אותו שליח אביו, אך הוא לא ידע על כך מאומה. בבואו לבית רבי גדליה, שאל מוהרנ"ת אם יוכל להיכנס אליו. אנשי הבית אמרו לו שכעת הוא ישן, הם הוסיפו וסיפרו לו על האירגת ששלח אביו.

בו במקום בירר רבי נתן את המשך הדרך למדודיבקה, ומבלי להמתין אפילו רגע נסע הלאה, בטרם יצווה עליו רבי גדליה לשוב לביתו.

נסיעתו ארכה ימים ארוכים, כשעגלתו מבוססת בשלגים, בבוצ ובשלוליות. רוחות-זעף מקפיות עצמות נשבו באותה עת, ורבי נתן, כל מחשבותיו וליבו, רק ברבינו...

ליל-פורים על אם הדרך

אחרי טלטולי דרך רבים ומייגעים, הגיע רבי נתן ב"ג באדר, תענית-אסתר, לעת ערב, לכפר המצוי כעשרה קילומטרים ממדודיבקה. הוא הצטער על כך מאוד, כי עז היה רצונו לחזות בפני קדשו של רבינו בעת קריאת המגילה.

בכפר, פגש בחברו רבי יודל. באותו מקום שאלו הגיעו, התגוררו רק מתי-מעט יהודים והם שמחו מאוד בשני האורחים שהשלימו להם מניין. רבי יודל קרא את המגילה, כשקודם לכן הוא מעיין בסידור האר"י ז"ל.

לאחר קריאת המגילה, השתוקק מוהרנ"ת לנסוע מיד לרבינו, אך העגלון סירב לנסוע בלילה. מוהרנ"ת, שכיסופיו לרבינו לא ידעו גבול, אכל משהו כדי לשבור את צומו וביקש מתושבי הכפר שיזמינו בשבילו עגלה שתיקח אותו ללא שהיות למדודיבקה.

בחצות-הלילה מגיע מוהרנ"ת למדודיבקה. העיר נתונה בתנומה והוא אינו ידע אנה לפנות בשעה כזו. כך נשאר על עמדו בחוץ, כשהוא רועד מן הקור המקפיא, עד שעלה בדעתו לחפש בית-כנסת קרוב. מעודו לא היה בעיר זו, וכשהוא נושא בידו את מזוודתו הכבידה, החל צועד ברחובות בחיפושים כה וכה. הוא הבחין במבנה הנראה כבית-כנסת, אך הוא היה נעול. רבי נתן החל נוקש על הדלת. "מי שם?" - ענה קול מבפנים, היה זה שמש בית הכנסת. "באתי מדרך ארוכה אל נכדו של הבעש"ט הנמצא כאן בעיר לרגל נישואי בתו" - השיב מוהרנ"ת.

השמש הזקן היה מקורב לרבינו עוד מימי מגוריו בעיר, כששמע את דבריו פתח לו את הדלת ושאל אותו: "מניין אתם?". "מנמירוב", ענה מוהרנ"ת. השמש שלא ידע שיער זו קרובה לברסלב, שאלו בפליאה והשתוממות: "כיצד זכיתם להכיר את הרבי, איש קדוש ואלוקי?".

תלמידי יהושע ששמו 'נתן'

תוך כדי דיבור, הוסיף השמש ושאל אותו: "אמר לי, מה שמכם?". "מדוע תשאלו לשמי?" התפלא מוהרנ"ת. שח לו השמש: "אחרי קריאת המגילה בערב, הייתי אצל הרבי לאחר הסעודה. כשישב בשולחני, היו שם כמה אנשים ששמחו ורקדו, ושמעתי את הרבי אומר: 'תלמידי יהושע ששמו נתן משתוקק לשמוח גם בן פה, אך הוא יגמור את שמחת פורים בשושן פורים'. אף אחד לא הבין את דבריו, אך לא הרהיבו עוז לשאול אותו לפשרם, 'אולי שמכם יהושע נתן?' שאל השמש.

מוהרנ"ת השיב בענווה: "שמי נתן, ומה שהרבי קרא לי יהושע, יתכן והוא מתפלל עלי שה' יושיע אותי מכת החולקים והמתנגדים".

שמש בית-הכנסת התרגש למשמע הדברים, הוא הבין שהרבי צפה ברוח קדשו שתלמידו רבי נתן יבוא לפורים אליו. הוא קיבל את מוהרנ"ת בסבר פנים יפות, נטל את מזוודתו ואמר לו: "בוא עמי לביתי הסמוך לבית-הכנסת, נשים שם את החפצים שלכם ותנוחו מעט מן הדרך". מוהרנ"ת התלווה אליו לביתו, אם כי לא רצה לישון. "היכן המקוה?" שאל. הראה לו השמש את המקוה. מוהרנ"ת הלך וטבל. הוא החליט להתפלל במניין וותיקין בבית-כנסת זה, לשמוע את המגילה, ורק לאחר מכן ללכת בישוב הדעת לקבל פני רבו.

נשמתך היתה אצלי

כשהגיע מוהרנ"ת אל רבינו, היה זה בעיצומה של סעודת שחרית של פורים. סביב השולחן הסבו אנשי העיר שהיו מקורבים לרבינו, רבינו קיבל את תלמידו הנאמן בשמחה ואהבה גלויה, ואמר לו:

"אתה היית בכפר בערב בקריאת המגילה, אבל נשמתך היתה אצלי בקריאתי את המגילה כאן - - -"

האם אפשר לשלוט על המחשבות?

האם שייך בכלל לשלוט על המחשבות? כיצד יתכן שעל הנפיונות המצוינות ביותר, אין לנו את הכלים להתגבר עליהן? מה עשה הכחור היקר כשנדלק לו בטרעות זמר פסול ב'נגן' שלו?

כשאנו בעיצומם של ימי הקיץ, ואחת מהעבודות הנדרשות מאתנו כעת במיוחד היא שמירת העיניים והמחשבה רצינית לברר: איזה עצות יש לנו מרביה"ק בענין 'שמירת המחשבה' אשר היא מהעבודות הקשות שבמקדש. שהרי המחשבה אינה כמו הפה והעיניים שאמשר לשלוט בהם; לנצום את העיניים, ולסגור את הפה. משאי"כ המחשבה, אין לנו את הכלים אשר על ידם אנו יכולים לבלום אותה ולשלוט בה. והדבר נראה שזה ממש בגדר בלתי נשלט, וזה מייגע את הנפש, ומוציא לי את כל הטעם בעבודת ה'. ובכן, מה מציע לנו רביה"ק בענין מסובך זה?

אכן, צדקת בזה שעבודה זו היא מהקשות שבמקדש, שכן יסורי המחשבות מייגעין את הנפש, וכמפורש בדברי חז"ל (ברכות דף סא.) עה"פ ויצר אלקים את האדם "מאי ויצר? אמר רבי שמעון בן פזי: אוי לי מיוצרי אוי לי מיצרי, ופירש רש"י: "אוי לי מיוצרי - אם אלך אחרי יצרי, ואם לא אלך אחרי - אוי לי מיצרי המייגעני בהרהורים".

ומלחמה זו - מקובל מדברי חז"ל (ב"ב דף קסה.) - שהיא אחת מהדברים "שאין אדם ניצול מהן בכל יום". הוי אומר, שזו עבודה מתמדת ממש. ואכן, כשלא ברור לאדם מה עליו לעשות בענין שמייגע ומתיש אותו יום יום, הרי זה בהחלט ובצדק מוציא את הטעם בעבודת ה'.

אולם, במה שכתבת שהמחשבה אינה כמו הפה והעיניים שאפשר לשלוט בהם, אלא "אין לנו את הכלים אשר על ידם אנו יכולים לבלום אותה ולשלוט בה" - דע לך שיש לך טעות גדולה!

שכן, אם אכן כך, כיצד יתכן שהשי"ת מנסה אתנו בדברים שאין לנו את הכלים איך להתגבר עליהם? הרי על זה אמרו חז"ל מפורשות (ע"ז דף ג.) "אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו!". ועל כרחך שיש אופנים כיצד לשלוט על המחשבה, כפי שאפשר לשלוט על העין והפה ושאר האיברים.

ואכן, יש לו לרביה"ק בשורה של ממש בענין זה, עצה פשוטה ומעשית לחלוטין (ואף שכל עצה מרביה"ק נובע מקום עליון מאד, הרי שהיא הצטמצמה כלים פשוטים ומעשים פשוטים וקל ליישם אותם), שכל המתרגל לזה נושם לרווחה. ואין הכוונה שהיצר מסתלק והולך לו ואין יותר נסיונות, אלא שמקבלים את הכלים כיצד להתגבר עליהן.

ובאמת שחבל מאד שעצה זו עדיין לא ידועה כל כך בעולם, והרבה הרבה יהודים החרדים לדבר

ה' וקדושתו ומתאמצים לטהר את רעיונם, היו נושמים לרווחה אילו הייתה עצת רביה"ק ידועה להם!

ובכן, מהי אותה בשורה? - כלל יסודי בענין המחשבות:

"הכלל, שאי אפשר בשום אופן בעולם שיהיו שני מחשבות ביחד בפעם אחד, על כן בקל יכולין לגרש מחשבות רעות רק ב'שב ואל תעשה', דהיינו שלא לחשוב אותו המחשבה רק לחשוב איזה מחשבה אחרת בתורה או עבודה או אפילו משא ומתן, כי אי אפשר שיהיו שני מחשבות ביחד בשום אופן" (ליקוטי מוה"ר, ת' רלב).

משל למה הדבר דומה: בחור יקר רכש מכשיר קטן הנקרא 'נגן' במטרה לשמוע בו שיעורי תורה בזמנים הפנויים, וכמובן שהקפיד שיהא עם 'הכשר' כראוי שלא יצא מזה חלילה שום מכשול. אולם קרה, ובטעות נשאר שם מהחברה שיוצרת את הנגנים איזה 'זמר יווני'. והנה הבחור היקר דגן מנכיס את האוזניות לאוזניו ורוצה להחיות את נפשו עם איזה שיעור נפלא, אך הנה בטעות לחץ על הניגון הזה, וזה מתחיל להשמיע... והיות ומדובר בבחור ירא שמים שאינו רוצה לטמא את אוזניו, אזי הוא נכנס ללחץ נורא, ובעוד שהאוזניות תחובות במעמקי אוזניו מתחיל הוא להתרוץ כמי שכפאו שד, וזורק ראשו אנה ואנה ואינו יודע את נפשו. אולם אותו 'זמר יווני' משום-מה בושש מלהתפעל מהתרועות והנהלת וממשיך לו בשאט נפש...

אולם, אם טיפת שכל וישוב הדעת היה לו להבחור היקר דגן, הרי שהיה מדפדף ברשימת השיעורים והיה לוחץ ברוגע על איזשהו שיעור, ופתאום השיר הטמא הזה היה נבלע ונשתתק, ובמקומו היה מופיע שיעור מתוק מדבש...

הן הן הדברים במערכת המחשבה של האדם; כשהמח 'מנגן' וחושב מחשבות שאינן רצויות, צריכים פשוט 'להחליף' את הניגון, ולחשוב מחשבה אחרת. [ולא משנה איזה מחשבה; אם אפשר בדברי תורה, מה טוב. אך אם קשה לך, אפשר גם לחשוב מחשבות אחרות, כגון לעשות חשבון כמה זה 37 X 53 ...] ובו ברגע שהתחלת לחשוב מחשבה אחרת, שוב אין יותר מציאות של המחשבה האסורה הקודמת. שכן, ברגע שאינך חושב עליה, היא איננה, ואין לה מציאות כלל!

"וכבר מבואר שאין צריכין לעשות מלחמה ולנענע ראשו אנה ואנה כדי לגרש המחשבות רעות, כי אין זה מועיל כלל, אדרבא עייז מתגברים יותר. רק לבלי להשגיח עליהם כלל, רק לעשות את שלו במה שהוא עוסק, בתורה או תפילה או משא ומתן, ולבלי להסתכל לאחוריו כלל, ועל ידי זה ממילא תסתלק" (ש).

אפשר לשלוט שאלות שיופיע במדור הזאת בטל או באימייל של המערכת

הושע נא ציון המצוינות!

ביו"ט שבועות 'חג מתן תורה', התקבצו מאות מאנ"ש להסתופף בצלו של רבינו הקדוש בציון המצוינות בעיר אומן. על אף הקשיים והמניעות, מסרו נפשם להגיע לציון רבינו הקדוש, אשר נותן לנו את הכלים לקיום התורה [כלשון מוהר"ת].

על אף מסירות נפשם של אלו, הציבור באומן היה מועט בהרבה מכל שנה בעת הזאת, מחמת הקשיים הרבים על הנסיעה הקדושה, והפחד מחרב המלחמה שעדיין לא שבה אל נדנה.

ומכאן תצא הקריאה, לכל החרדים לקיום רצון רבינו שאיש בל יעדר מלהיות אצלו בר"ה: 'אל תניחו את השי"ת לגזר גזירות בעולם' [כלשון רבי"ל] והעתירו בתפילה למען ציון המצוינות, שיפתחו שעריה במהרה, ויוכל כל החפץ להגיע ולשפוך ליבו. ובפרט על ר"ה הבעל"ט - אשר בשבת הבעל"ט נציינן 100 ימים לקראתה - שיתקיים הקיבוץ הקדוש כמידי שנה ביתר שאת ללא מניעות ועיכובים ח"ו.

יפוצו מעיינותיך חוצה!

מהפכה רבתית מתרחשת לאחרונה בארה"ב וקנדה, עיי "מכון אור הנחל - להדפסת והפצת ספרי רבינו בארה"ב".

העסקנים היקרים הקימו את המכון, לאחר שנתעוררו על הצורך הדחוף להויל את ספרי רבינו בחו"ל, שמחירים יקר מאד ביחס לספרים אחרים, וזאת מחמת ההוצאות הנלוות בשליחת הספרים מארה"ק, ועוד.

לזאת לקחו על עצמם ב' מטרות קדושות וחשובות. האחד: להדפיס הספרים באופן מוהדר ומפואר בבחינת 'תורה מפוארה בכלי מפואר'. והשני: הקמת 'קרן' מיוחד להוולת הספרים לציבור, ולחלוקתם חנם אין כסף לבתי כנסיות כוללים וישיבות.

בתחילת החורף הדפיסו ומכרו כ-10,000 עותקים מהספה"ק ליקוטי מוהר"ן. וכעת, אחר עמל רב, גמרו להדיר ולהדפיס 'סטי' של שמונה מספרי היסוד של ברסלב, הנמכרים במחיר זול ביותר, השווה לכל נפש.

להזמנת ספרים ליחידים ובמרכיב, וכן להגשת בקשה לקבלת הספר חנם לבתי מדרשות כוללים וישיבות, ניתן לפנות למכון 'אור הנחל' בטלפון 347.443.8006 או בדוא"ל: mechonohrhanachal@gmail.com

כמו כן נמסר מהנהלת המכון כי נשלחה כמות מצומצמת של הסטים המהודרים לא"י. לרכישה, ניתן לפנות: 053.31.77.265

שבת קודש נפשי חולת אהבתך

ככהנה לקראת חג השבועות יום קבלת התורה, ערכו בשבת פרשת במדבר [בא"י] ליל שבת מרוממת, בישיבה קטנה "ברסלב בית שמש".

הסעודה התקיימה באחדות והתעלות מיוחדת בראשות רמ"י הישיבה שליט"א, ובראשם נשיא הישיבה הרה"ח רבי משה קרמר שליט"א.

נקודות

אחר 'שבועות הגדול', שִׁהיו אֲצֵל מוֹהֲרַנְ"ת זְכוּרָנוּ-לְבָרְכָהּ כְּשִׁמוֹנִים אֲנָשִׁים עוֹבְדֵי ה' גְּדוֹלִים מְאֹד, וְהִיְתָה אִזְ הַתְּעוֹרְרוֹת נִפְלְאָה עַד שֶׁבָנוּ אֲנִי"ש אֶת חַג הַשְּׁבֻעוֹת הַזֶּה בְּשֵׁם "שְׁבֻעוֹת הַגְּדוֹל", דְּעַר גְּרוֹיִסְעַר שְׁבֻעוֹת". אָמַר מוֹהֲרַנְ"ת זְכוּרָנוּ-לְבָרְכָהּ לְאֲנִי"ש שֶׁנִּסְעוּ וְנִפְרְדוּ מֵאֲתוֹ: "נו, אַחַר שֶׁקִּבְּלָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, צָרִיכִים לְהִזְהַר מֵעֲתָה שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת עֲגָל", כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּמִתֵּן-תּוֹרָה.

(שישי"ק ב תרס"ז)